

**PRÁVNE MINIMUM
Z OBLASTI OBČIANSKEHO PRÁVA**

1. Základy občianskeho práva

„ Len štát, v ktorom sú si všetci rovní pred zákonom , môže byť naozaj silný“

Aristoteles

Občianske právo patrí k základným a najstarším právnym odvetviam v histórii práva. Vzniklo v podmienkach starého Ríma, odkiaľ pochádza aj jeho názov *ius civile*, ktorý sa používa doteraz. *Ius civile* sa postupom času stalo základom rímskeho práva, v rámci ktorého vznikli dokonalé, abstraktné právne inštitúty, akými sú vlastnícke právo, držba, kúpna zmluva, nájom, darovanie, dedenie a iné. Rímske súkromné právo a rímskoprávna kultúra vôbec ovplyvnili v kontinentálnej Európe všetky veľké občianskoprávne kodifikácie 19. storočia. Vznikli najmä také občianske kódexy, akými bol francúzsky občiansky zákonník z roku 1804 tzv. *Code civil* alebo Všeobecný rakúsky občiansky zákonník z roku 1811 tzv. *Allgemeines Bürgerliches Gesetzbuch*.

Z ustanovenia § 1 ods. 1 Občianskeho zákonníka vyplýva: „ *Úprava občianskoprávných vzťahov prispieva k napĺňaniu občianskych práv a slobôd, najmä ochrany osobnosti a nedotknuteľnosti vlastníctva*“. V predmetnom ustanovení je premietnutá hodnotová orientácia Občianskeho zákonníka ako základného predpisu súkromného práva. Toto ustanovenie súčasne obsahuje významné interpretačné pravidlo, ktoré sa týka obsahu a účelu občianskoprávných noriem. Normy Občianskeho zákonníka je potrebné vykladať tak, aby bol naplnený účel zákona t.j. ochrana a rozvoj občianskych práv a slobôd , najmä s ohľadom na ochranu osobnosti fyzickej osoby a ochranu a nedotknuteľnosť vlastníckeho práva.

Účelom Občianskeho zákonníka je napĺňanie základných zásad súkromného práva ako sú zásada rovnosti účastníkov právnych vzťahoch, zásada spravodlivosti, slušnosti a dobrých mravov, ochrana dobrej viery, zásada prevencie a pod. Všetky zásady súkromného práva sú navzájom prepojené a súvisia spolu.

Pod pojmom „občianske právo“ treba zároveň rozumieť právne odvetvie, ktoré všeobecne upravuje majetkové vzťahy a s nimi súvisiace **osobné** a **osobnomajetkové** vzťahy.

Občianske právo upravuje aj rýdzo osobné resp. osobnostné vzťahy, ktoré vznikajú v súvislosti s ochranou určitých aspektov ľudskej osobnosti. Občiansky zákonník ich upravuje v § 11 a nasl. Patria k nim najmä:

- ochrana telesnej integrity, osobnej slobody, občianskej cti,
- ochrana prejavov osobnosti zachytenej na určitom hmotnom substráte, zvukové a obrazové záznamy,
- ochrana mena fyzickej osoby, ako aj názvu právnickej osoby, ochranu obchodného mena

Osobno-majetkovými a s nimi súvisiacimi majetkovými vzťahmi upravenými občianskym právom sú právne vzťahy vznikajúce najmä z výsledkov tvorivej duševnej činnosti. Ide o veľmi rozsiahlu skupinu spoločenských vzťahov, predmetom ktorých sú tzv. nehmotné dobrá či statky, a to jednak literárne, vedecké a umelecké diela, ku ktorým priradujeme výkony výkonných umelcov a jednak vynálezy, zlepšovacie návrhy, dizajny, ochranné známky a pod. Osobno-majetkové vzťahy sa zaraďujú do oblasti práva duševného vlastníctva a sú upravené prevažne osobitne mimo Občianskeho zákonníka.

I. Systém občianskeho práva

Pod systémom občianskeho práva je potrebné rozumieť systematické roztriedenie spoločenských vzťahov, práv a povinností upravovaných normami občianskeho práva a zároveň aj rozčlenenie právnych noriem. Občianske právo členíme na:

- všeobecnú časť, ktorá predstavuje všeobecný základ pre celé súkromné právo (úprava subjektov občianskeho práva, inštitút zastúpenia, premlčania, počítania času a iné)
- rodinné právo, ktoré upravuje osobné a majetkové práva manželov, práva a povinnosti rodičov a detí,

- vecné práva, ktoré upravujú predovšetkým vlastnícke právo a vecné práva k cudzím veciam ako je záložné právo, zádržné právo a vecné bremená,
- dedičské právo, ktoré upravuje podmienky dedenia a vzťahy vznikajúce v dôsledku prechodu majetku zomrelého na jeho dedičov alebo na štát,
- záväzkové právo tzv. „obligačné“ je najrozsiahlejšou časťou občianskeho práva a upravuje celú oblasť vzniku, zmien, zániku a zabezpečenia záväzkovoprávných vzťahov.
- osobné a osobnomajetkové práva predstavujú osobitnú ucelenú systémovú súčasť občianskeho práva zahrňujúcu práva spojené priamo s osobnosťou človeka (právo na život, zdravie, česť, dôstojnosť) práva spojené s tvorivou duševnou činnosťou človeka (autorské, vynálezcovské práva a pod.) a napokon práva, ktoré síce majú tiež nehmotný základ, ale nevznikajú pri tvorivej duševnej činnosti (právo na meno, názov právnickej osoby, ochranné známky a pod.).

II. Pôsobnosť Občianskeho zákonníka

V §1 ods. 2 Obč. zákonníka, z ktorého vyplýva „ Občiansky zákonník upravuje majetkové vzťahy fyzických a právnických osôb, majetkové vzťahy medzi týmito osobami a štátom, ako aj vzťahy vyplývajúce z práva na ochranu osôb, pokiaľ tieto občianskoprávne vzťahy neupravujú iné zákony“ je upravená vecná pôsobnosť Obč. zákonníka, t.j. ktoré spoločenské vzťahy sú predmetom občianskoprávnej regulácie. Predmetom úpravy Obč. zákonníka sú majetkové a osobné vzťahy, a to bez ohľadu na to, v akej oblasti spoločenského života vznikajú. Okrem vecnej pôsobnosti Občianskeho zákonníka možno ďalej rozlišovať:

- a) osobnú pôsobnosť
- b) priestorovú pôsobnosť
- c) časovú pôsobnosť

Osobná pôsobnosť Občianskeho zákonníka je, pokiaľ ide o subjekty, neobmedzená. Jeho subjektmi sú tak fyzické osoby, právnické osoby ako aj štát. Občiansky zákonník má univerzálnu osobnú pôsobnosť v tom zmysle, že sa vzťahuje nielen na každého občana nášho štátu, ale aj na cudzincov.

Občiansky zákonník platí na celom území SR. Ide o priestor, ktorý je vymedzený územím SR, ako aj priestor nad zemským povrchom, alebo pod zemským povrchom. Za územie SR sa považuje aj miesto, kde sa nachádza sídlo diplomatického zastupiteľstva SR v zahraničí, paluba lietadiel letiacich pod vlajkou SR ako aj námorné lode plávajúce pod vlajkou SR.

Časová pôsobnosť Občianskeho zákonníka závisí od jeho účinnosti (od 01.04.1964) a jeho jednotlivých noviel. Časová pôsobnosť určuje, kedy a v akom čase je zákon účinný pričom jeho platnosť nastáva uverejnením v Zbierke zákonov SR. Zákony a tak aj Občiansky zákonník upravujú časovú pôsobnosť v tzv. **interpemporálnych ustanoveniach**, ktoré sa uvádzajú na konci právneho predpisu. Ustanovuje sa nimi, odkedy zákon nadobúda účinnosť, odkedy je možné sa podľa neho správať a podľa neho postupovať.

Občiansky zákonník predstavuje všeobecný predpis - **lex generalis** vo vzťahu ku všetkým ostatným právnym predpisom z oblasti súkromného práva. Osobitným (špeciálnym) predpisom – **lex specialis**, vo vzťahu k Občianskemu zákonníku je okrem Obchodného zákonníka najmä Zákon o rodine, Zákonník práce a ďalšie zákony, ktoré sa na podporné použitie Obč. zákonníka odvolávajú.

2. Právne úkony, dedenie

I. Právne úkony

Úkony sú právne skutočnosti, ktoré spočívajú v určitom správaní ľudí, a to v správaní vedomom a vôľovom. Triedia sa na úkony právne dovolené t.j. právne úkony a protiprávne úkony t.j. úkony právne zakázané. Oba druhy úkonov možno uskutočniť buď činnosťou subjektu, jeho konaním, v tom prípade ide o komisívne úkony alebo nečinnosťou, v tom prípade ide o omisívne úkony.

V zmysle ust. **§ 34 Obč. zákonníka** je právny úkon prejav vôle smerujúci najmä k vzniku, zmene alebo zániku tých práv a povinností, ktoré právne predpisy s takýmto prejavom spájajú.

Podstatnými znakmi právneho úkon sú:

- prejav vôle
- zameranie prejavu vôle
- uznanie prejavu vôle právnym poriadkom
- nastúpenie právnych následkov, ktoré konajúci sledoval, najmä vznik, zmena a zánik práv a povinností.

Právny úkon musí byť vykonaný predovšetkým **slobodne a vážne, určite a zrozumiteľne**, inak je neplatný. Právny úkon sa urobil slobodne, ak k prejavu vôle účastník nebol prinútení určitými skutočnosťami, bez ktorých by k takému úkonu nedošlo. Neplatné sú teda právne úkony, ku ktorým došlo na základe nátlaku na účastníka. Právny úkon sa urobil vážne, ak vôľa smeruje naozaj k uskutočneniu právneho úkonu, nie ak sa napr. urobil zo žartu. Určitosť právneho úkonu sa týka najmä určenia účastníkov, ďalej podstatných zložiek obsahu právneho úkonu a predmetu ktorého sa týka. Právny úkon je zrozumiteľný, ak obsah vôle je zrejmý z jej prejavu.

Vyššie uvedené dôvody vedú k tzv. **absolútnej neplatnosti** daného úkonu. Na takúto chybu úkonu musí súd alebo iný štátny orgán prihliadať z úradnej povinnosti. Keďže zákon nestanovuje časovú hranicu, dokedy sa na chybu musí prihliadať, musí súd vyvodiť z neplatnosti úkonu dôsledky aj vtedy, keď tento úkon bol vykonaný pred dávnymi vekmi.

Medzi základné náležitosti právneho úkonu patrí vo vymedzených prípadoch aj jeho forma, pričom formou právneho úkonu je potrebné rozumieť formu prejavu vôle. Zákon v ust. **§ 40 Obč. zákonníka** vychádza zo zásady, že právny úkon možno urobiť v akejkoľvek forme ako napríklad buď výslovne (ústne či písomne) alebo iným nevýslovným spôsobom (konkludentne), ktorý nevzbudzuje pochybnosti o tom, čo ním chcel subjekt prejaviť.

II. Dedenie

Smrť fyzickej osoby je dôležitou právnou skutočnosťou, s ktorou práva spája vznik, zmenu alebo zánik právnych vzťahov týkajúcich sa zomretého. Smrťou zaniká spôsobilosť fyzickej osoby mať práva a povinnosti a prestáva byť právnym subjektom. Smrťou fyzickej osoby zanikajú tie práva a povinnosti, ktoré sú vzhľadom na rýdzo osobnú povahu a výlučnosť neoddeliteľné od svojho nositeľa. Takto zanikajú najmä:

- osobnostné práva (ochrana osobnosti, zdravia, života, občianskej ctia a ľudskej dôstojnosti)
- niektoré práva a povinnosti vyplývajúce z rodinnoprávných vzťahov (práva a povinnosti vyplývajúce z manželstva, rodičovské práva a povinnosti a pod.)
- práva a povinnosti z plnomocenstva v prípade smrti splnomocnenca
- niektoré práva a povinnosti z oblasti pracovného práva
- práva a povinnosti dlžníka alebo veriteľa zo záväzkov (ale iba v prípade, ak bolo trvanie a obsah záväzku viazané výhradne na osobu dlžníka alebo veriteľa)
- právo na dôchodok
- právo domáhať sa vrátenia daru
- smrťou manžela zaniká manželstvo aj bezpodielové spoluvlastníctvo manželov

Niektoré práva prechádzajú na dedičov, nie však z titulu dedenia, ale na základe osobitných zákonných dôvodov. Do tejto skupiny patria najmä:

- právo z nájmu bytu (ak zomrie nájomca a nejde o byt v spoločnom nájme manželov, stávajú sa nájomcami deti nájomcu, jeho vnuci, rodičia, súrodenci, ktorí s ním žili v deň jeho smrti v spoločnej domácnosti a nemajú vlastný byt)
- peňažné nároky z pracovného pomeru

- peňažné nároky z nemocenského poistenia, dôchodkového poistenia, úrazového poistenia a pod.

Dedenie je prechod práv a povinností fyzickej osoby z dôvodu jej smrti (mortis causa) na iné subjekty a označuje sa ako dedičská postupnosť (dedičská sukcesia).

Dedičom je ten, kto prijme dedičstvo a na koho prejde dedičstvo alebo jeho časť po zomretej osobe. Dedičia ktorí dedia na základe závetu, sa označujú ako závetní (testamentárny) dedičia. Dedičia, ktorí dedia na základe zákona, sa označujú ako zákonní dedičia. Osobitnú skupinu zákonných dedičov tvoria tzv. neopomenuteľní dedičia, ktorým zákon priznáva osobitnú ochranu. Jedná sa o potomkov dediča, ktorí musia dostať z dedičstva vždy minimálne svoj zákonný podiel.

Predmetom dedenia je majetok zomretého, ktorý sa označuje ako dedičstvo. pozostalosť. Majetkom sa rozumie súbor majetkových práv a povinností absolútnej i relatívnej povahy, čo znamená, že predmetom dedenia budú vlastnícke práva, ostatné vecné práva, teda práva k cudzím veciam, dediteľné práva na duševné vlastníctvo, záväzkové práva medzi ktoré patria pohľadávky a dlhy zomretého. Dedičstvo predstavuje aktívne hodnoty (práva a pohľadávky) t.j. aktíva pozostalosti a pasívne hodnoty (povinnosti a dlhy) t.j. pasíva pozostalosti. Dedičstvo pri ktorom pasíva prevyšujú aktíva, je predĺžením dedičstvom. Dedič sa v dôsledku dedenia v zásade nemôže dostať do horšej majetkovej situácie, preto platí, že dedič zodpovedá za dlhy zomretého len do výšky ceny nadobudnutého dedičstva.

III. Odmietnutie dedičstva

Zákon dedičovi umožňuje, aby vlastným prejavom vôle dedičstvo odmietol. To znamená, že dedič má právo na dedičstvo, ale nie povinnosť ho prijať. Jedná sa o jednostranný adresný právny úkon, ktorým dedič vyhlasuje, že sa nechce stať dedičom. Lehota na odmietnutie dedičstva je jednomesačná a začína plynúť odo dňa, keď bol dedič upovedomený o práve odmietnuť dedičstvo a jeho následkoch. Zákon pripúšťa len dve formy odmietnutia dedičstva:

- ústnym vyhlásením na súde, ktorý dedičstvo prejednáva (resp. pred notárom, ktorý ho prejednáva)
- písomným vyhlásením zaslaným na súd (resp. notárovi).

Z obsahovej stránky musí ísť o vyhlásenie bezpodmienečné a bezvýhradné. Odmietnutie dedičstva sa musí týkať celého dedičstva. Nie je možné odmietnuť len časť dedičstva. Vyhlásenie o odmietnutí dedičstva je neodvolateľné, nemožno ho zrušiť ani v prípade, že sa objaví majetok, o ktorom sa v pôvodnom konaní o dedičstve nevedelo.

IV. Vydedenie

Poručiteľ t.j. zomretý môže z dôvodov uvedených v zákone svojho potomka vydediť, a tak ho zbaviť subjektívneho dedičského práva. Vydedenie sa týka iba neopomenuteľných dedičov. Jedná sa o osobný úkon poručiteľa t.z., že ho musí urobiť osobne sám poručiteľ. Podľa platnej právnej úpravy poručiteľ môže vydediť svojho potomka z nasledovných dôvodov:

- ak v rozpore s dobrými mravmi neposkytol poručiteľovi potrebnú pomoc v chorobe, starobe alebo iných závažných prípadoch
- ak bol odsúdený pre úmyselný trestný čin na trest odňatia slobody v trvaní najmenej jedného roka
- ak trvalo vedie neusporiadaný život.

Formálnou náležitosťou vydedenia je vyhotovenie **listiny o vydedení**, ktorá musí obsahovať rovnaké náležitosti ako závet. Musí v nej byť uvedený dôvod vydedenia, inak by bolo vydedenie neplatné. Vydedením možno vylúčiť potomkov z dedenia úplne alebo len čiastočne. Rozhodnutie o vydedení môže poručiteľ počas svojho života meniť. Musí to však prejsť v listine s náležitosťami, aké sú potrebné pre listinu o vydedení.

V. Dedenie zo závetu

Závetom môže poručiteľ sám určiť osoby, ktoré majú byť jeho dedičmi a určiť aj ich dedičský podiel. Závet má význam najmä vtedy, ak poručiteľ nemá neopomenuteľných dedičov, alebo ak nemá žiadnych zákonných dedičov a nechce, aby jeho majetok prepadol štátu.

Závet nezávisí od vôle inej osoby ako poručiteľa, to znamená, že len poručiteľ (pokiaľ žije) môže závet zriadiť, kedykoľvek ho zmeniť, doplniť, ale aj odvolať či zrušiť.

Občiansky zákonník pozná tri základné formy závetu:

- **holografický závet** (spísaný vlastnou rukou poručiteľa) . Na jeho platnosť sa vyžaduje splnenie 3 základných náležitostí a to, že celý text musí byť napísaný vlastnou rukou poručiteľa, vlastnou rukou musí byť uvedený dátum jeho spísania a musí byť aj vlastnoručne podpísaný poručiteľom.

- **alografický závet** (napísaný inak ako vlastnou rukou poručiteľa). Text tohto typu závetu môže byť napísaný mechanicky alebo cudzou rukou, avšak poručiteľ musí pred dvoma súčasne prítomnými svedkami výslovne súhlasiť, že listina obsahuje jeho poslednú vôľu a závet musí vlastnoručne podpísať nie len poručiteľ, ale aj obaja svedkovia.

- **závet vo forme notárskej zápisnice**. Takto zriadený závet sa registruje v Notárskom centrálnom registri závetov a je chránený pred možnosťou zničenia straty alebo zatajenia. O spísanie takéhoto závetu môže poručiteľ požiadať ktoréhokoľvek notára, bez ohľadu na trvalé bydlisko poručiteľa.

VI. Dedenie zo zákona

Pri dedení zo zákona majetok poručiteľa prechádza na osoby určené zákonom tzv. dedičia zo zákona. Títo dedičia sú rozdelení do štyroch dedičských skupín v závislosti od stupňa príbuzenstva. Za zákonných dedičov Občiansky zákonník ustanovuje osoby, ktoré sú poručiteľovi najbližšie.

Poradie dedičských skupín ustanovené v zákone je záväzná. Najskôr sú povolaní dediči dedičia prvej skupiny, ktorými sú: deti (manželské, nemanželské ,osvojené a dieťa počaté) a manžel (predpokladom dedenia pozostalého manžela je trvanie platného manželstva, bývalý manžel ani druh/družka nededí). Pre veľkosť dedičských podielov dedičov 1. skupiny platí zásada rovnosti dedičských podielov t.z., že každý dedí rovnakým dielom.

Pokiaľ nedôjde k dedeniu v prvej skupine, nastupuje druhá skupina do ktorej patria: pozostalý manžel, rodičia poručiteľa, spolu žijúce osoby t.j. osoby, ktoré žili s poručiteľom v spoločnej domácnosti najmenej jeden rok pred jeho smrťou a ktorí sa z toho dôvodu starali o spoločnú domácnosť. Pokiaľ ide o veľkosť dedičských podielov dedičov 2. skupiny, aj tu platí zásada rovnosti podielov, ktorá je však prelomená v prospech poručiteľovho manžela, ktorý dedí vždy najmenej polovicu.

V prípade absencie dedičov 1. a 2. skupiny prichádza na rad tretia dedičská skupina, ktorú tvoria: súrodenci poručiteľa (nezáleží či sa jedná o plnorodých alebo len polorodých súrodencov) a tzv. spolu žijúce osoby podrobne charakterizované v 2. skupine. Podobne ako v predchádzajúcich dedičských skupinách, aj v tejto dedia dedičia rovným dielom.

Napokon ak nededia ani dedičia 3. skupiny, prichádza do úvahy posledná štvrtá skupina, ktorú tvoria prarodičia poručiteľa (starí rodičia) . K dedeniu sú povolaní prarodičia z oboch strán, teda tak zo strany matky poručiteľa, ako aj zo strany otca. Ak nededí žiadny z prarodičov poručiteľa, dedia rovnakým dielom ich deti t.j. strýkovia a tety poručiteľa.

3. Právna ochrana spotrebiteľa

I. Všeobecná právna úprava v zmysle Občianskeho zákonníka

Ochranu spotrebiteľa v súčasnom právnom poriadku zabezpečuje celý komplex právnych noriem. Ochrana spotrebiteľa je objektom úpravy tak verejného ako aj súkromného práva.

Verejnoprávnu ochranu spotrebiteľa garantuje najmä zákon č. **250/2007 Z.z. o ochrane spotrebiteľa**. Tento zákon upravuje práva spotrebiteľov a povinnosti výrobcov, predávajúcich, dovozcov a dodávateľov. Vzťahuje sa taktiež na predaj výrobkov a poskytovanie služieb.

Súkromnoprávna ochrana spotrebiteľa a náleží Občianskemu zákonníku a samostatným zákonom, ktoré boli prijaté v nadväznosti na niektoré smernice EÚ (napr. smernica EP a Rady 2001/95/ES o všeobecnej bezpečnosti výrobkov, smernica Rady 93/13/EHS o nekalých podmienkach v spotrebiteľských zmluvách a iné)

Podľa **§ 52 ods. 1 Občianskeho zákonníka** spotrebiteľskou zmluvou je každá zmluva, bez ohľadu na právnu formu, ak ju uzatvára dodávateľ so spotrebiteľom. Zákon nevymedzuje právnu formu spotrebiteľských zmlúv na základe čoho môžu mať tak ústnu ako aj písomnú formu. Výnimku predstavujú prípady, keď sa pre určitý typ zmluvy použitý pri realizácii spotrebiteľskej zmluvy vyžaduje písomná forma (napr. poisťná zmluva).

Občiansky zákonník vymedzuje účastníkov spotrebiteľskej zmluvy ako „dodávateľa“ a „spotrebiteľa“. Ide vlastne o rozlíšenie medzi subjektmi, ktoré tovary a služby vyrábajú alebo len predávajú a subjektmi, ktoré tovary a služby využívajú pre vlastnú spotrebu. Dodávateľom je osoba, ktorá pri uzavieraní a plnení zmluvy koná v rámci svojej obchodnej alebo podnikateľskej činnosti (napr. predajca tovaru). Pojem „spotrebiteľ“ Obč. zákonník vymedzuje spôsobom a contrario (t.j. negatívnym vymedzením). Spotrebiteľom je podľa § 52 ods. 4 Obč. zákonníka fyzická osoba, ktorá pri uzavieraní a plnení zmluvy nekoná v rámci svojej obchodnej alebo inej podnikateľskej činnosti.

Na základe zákona o ochrane spotrebiteľa **má spotrebiteľ právo** na výrobky a služby v bežnej kvalite, uplatnenie reklamácie, náhradu škody, vzdelávanie, informácie, ochranu svojho zdravia, bezpečnosti, ekonomických záujmov a taktiež má právo na podávanie podnetov a sťažností orgánom dozoru a kontroly pri porušení zákonom priznaných práv spotrebiteľa.

II. Reklamácia

Pojem reklamácia predstavuje uplatnenie práv zo zodpovednosti za vady, je to proces prostredníctvom ktorého si kupujúci uplatňuje voči predávajúcemu svoje zákonné nároky týkajúce sa akosti/ kvality produktu.

Pri vadách tovaru, ktoré spotrebiteľ uplatní v priebehu záručnej doby, má právo pri odstrániteľných vadách, aby bola vada bezplatne, riadne a včas odstránená. Predávajúci je povinný vadu bez zbytočného odkladu odstrániť. Namiesto odstránenia vady môže kupujúci požadovať výmenu veci, alebo ak sa vada týka len súčasti veci, výmenu tejto súčasti, ak tým predávajúcemu nevzniknú neprimerané náklady vzhľadom na cenu tovaru alebo závažnosť vady. Predávajúci môže vždy namiesto odstránenia vady vymeniť vadnú vec za bezvadnú.

Právo na výber možnosti má spotrebiteľ. Ak je vada odstrániteľná, avšak pre opätovné vyskytnutie sa vady po oprave (aspoň dve predchádzajúce opravy rovnakej vady) alebo pre väčší počet vád (tovar má v čase reklamácie súčasne aspoň tri rôzne odstrániteľné vady) nemôže spotrebiteľ tovar riadne užívať má právo na výmenu veci alebo právo od zmluvy odstúpiť a požadovať vrátenie kúpnej ceny. Rovnaké práva má spotrebiteľ aj v prípade, ak oprava vadného tovaru nebola vykonaná v lehote 30 dní od uplatnenia reklamácie. Ak ide o neodstrániteľné vady, ktoré nebránia riadnemu využívaniu veci, má spotrebiteľ právo na primeranú zľavu z ceny podľa charakteru vady. Predávajúci je povinný poskytnúť zľavu z ceny, resp. vrátiť čas už zaplatenej kúpnej ceny.

III. Záručná doba

Záruka na spotrebný tovar je najmenej 24 mesiacov, ak predajca nestanoví dlhšiu lehotu. Na potraviny, na ktorých je uvedený dátum spotreby, je to najmenej 8 dní, na krmivá 3 týždne a živé zvieratá 6 týždňov. Záručné doby ustanovuje § 620 Občianskeho zákonníka, ktorý tiež v ods. 3 určuje, že na žiadosť kupujúceho musí predajca vystaviť záručný list. Ak to povaha veci umožňuje, postačuje namiesto záručného listu vydať doklad o kúpe. Záručný list musí obsahovať meno a priezvisko, obchodné meno alebo názov predávajúceho, jeho sídlo resp. miesto podnikania, obsah záruky, jej rozsah a podmienky, dĺžku záručnej doby a údaje potrebné na uplatnenie záruky. Záručná doba sa

vzťahuje aj na výrobky predávané vo výpredajoch alebo so zľavou. Ak je však poskytnutá zľava kvôli určitej vade tovaru, túto vadu potom nie je možné reklamovať.

Postup pri reklamácii

- K reklamácii je dôležité mať nákupný pokladničný doklad.
- Výrobok je možné reklamovať aj bez originálneho obalu (krabica a pod.)
- Predajca nie je oprávnený odobrať kupujúcemu originálny pokladničný doklad
- Reklamovať vadný tovar možno kedykoľvek počas otváracích hodín predajcu, v predajni musí byť vždy osoba oprávnená prijímať reklamácie
- Je dôležité pozorne si prečítať reklamačný protokol, presne formulovať popis vady tovaru
- Za vybavenie reklamácie sa považuje odovzdanie výrobku po oprave, výmene alebo zamietnutí reklamácie
- Záručná doba sa predlžuje o dobu vybavovania reklamácie
- V prípade, že nebude reklamácia uznaná, je možné si nechať zhotoviť znalecký posudok. Jeho vyhotovenie je však spoplatnené.
- Predávajúci vyhotovený znalecký posudok nemusí uznať, v tom prípade je vhodné brániť sa súdnou cestou.

IV. Podomový predaj

Občiansky zákonník v ust. § 48 a § 49, ako aj v zákone č. 108/2000 Z.z. o ochrane spotrebiteľa pri podomovom predaji a zásielkovom predaji možnosť za určitých podmienok odstúpiť od zmluvy uzavretej mimo priestory obvyklé k podnikaniu dodávateľa (na prahu dverí resp. v byte kupujúceho)

Od zmluvy uzavretej pri podomovom predaji má spotrebiteľ právo odstúpiť v lehote 7 pracovných dní odo dňa prevzatia tovaru bez udania dôvodu. Odstúpením spotrebiteľa od zmluvy sa zmluva od začiatku zrušuje. Uvedená 7 dňová lehota na odstúpenie je zachovaná, ak sa písomné odstúpenie od zmluvy odovzdá najneskôr posledný deň lehoty na poštovú prepravu. Spotrebiteľ v lehote **7 pracovných dní** odo dňa odstúpenia od zmluvy vráti tovar predávajúcemu bez ohľadu na to, či bol použitý alebo má vady, ktoré spotrebiteľ nespôsobil, primeraná starostlivosť o tovar musí byť zachovaná. Predávajúci je povinný prevziať tovar späť a vrátiť spotrebiteľovi cenu zaplatenú za tovar alebo za službu alebo vrátiť spotrebiteľovi preddavok najneskôr v lehote 15 dní odo dňa odstúpenia od zmluvy.

Uvádzané odstúpenie od zmluvy sa vzťahuje aj na predaj tovaru na výstavách či predvádzacích akciách.

V. Združenia

Zákon o ochrane spotrebiteľa upravuje právo spotrebiteľov združovať sa spolu s inými spotrebiteľmi v združeniach a prostredníctvom nich v súlade so zákonom chrániť a presadzovať oprávnené záujmy spotrebiteľov, ako aj uplatňovať práva zo zodpovednosti voči osobám, ktoré spôsobili škodu na právach spotrebiteľov. Medzi najznámejšie združenia patria Združenie slovenských spotrebiteľov, Asociácia spotrebiteľských subjektov Slovenska a Asociácia spotrebiteľov Slovenska.

Združenie slovenských spotrebiteľov poskytuje spotrebiteľské poradenstvo, zapája sa do riešenia spotrebiteľských projektov, uskutočňuje spotrebiteľské vzdelávanie, zapája sa do medzinárodnej spolupráce. Má právo zastupovania spotrebiteľov na súde. Asociácia spotrebiteľských subjektov Slovenska poskytuje poradenskú pomoc spotrebiteľom, ochranu práv a záujmov spotrebiteľov, zabezpečuje tiež vzdelávanie spotrebiteľov a má právo na zastupovanie spotrebiteľov na súde. Asociácia spotrebiteľov Slovenska je spotrebiteľské združenie zameriavajúce sa na

spotrebiteľské porovnávacie testy výrobkov a služieb, ktoré uverejňuje v celoslovenských médiách. Zadáva výrobky na testovanie v akreditovaných laboratóriách a uverejňuje výsledky testov v televíznej relácii TEST magazín. Má právo zastupovania spotrebiteľov na súde.

4. Právo a bytová problematika

I. Nájomná zmluva

Pod pojmom byt sa rozumie súbor miestností a priestorov, ktoré sú stavebnotechnickým a funkčným usporiadaním a vybavením určené na trvalé bývanie.

Vznik nájmu ako aj samotnej nájomnej zmluvy vymedzuje zákon v ust. **§ 685 ods. 1 Obč. zákonníka** v ktorom sa uvádza: „*Nájom bytu vzniká nájomnou zmluvou, ktorou prenajímateľ prenecháva nájomcovi za nájomné byt do užívania, a to buď na dobu určitú alebo bez určenia doby užívania, nájomná zmluva spravidla obsahuje aj opis príslušenstva a opis stavu bytu. Nájom bytu je chránený, ak nedôjde k dohode, možno ho vypovedať len z dôvodov ustanovených zákonom*“.

Prenajímateľ má povinnosť nielen odovzdať nájomcovi byt v stave spôsobilom na riadne užívanie, ale je tiež povinný vytvoriť podmienky na nerušený výkon práva užívať byt. Sankciou za nesplnenie povinnosti je zľava z nájomného, ktorej sa nájomca môže domáhať v zmysle ust. § 698 Obč. zákonníka. Zároveň je oprávnený za podmienok uvedených v ust. § 692 Obč. zákonníka, z ktorého vyplýva „*Nájomca je povinný oznámiť bez zbytočného odkladu prenajímateľovi potrebu tých opráv v byte, ktoré má znášať prenajímateľ a umožniť ich vykonanie, inak zodpovedá za škodu, ktorá nesplnením tejto povinnosti vznikla*“, odstrániť závady na náklady prenajímateľa.

Za podstatné (obligatórne) náležitosti nájomnej zmluvy považujeme určenie v jej obsahu:

- zmluvné strany (prenajímateľ a nájomca)
- predmet nájmu
- účel nájmu
- dobu nájmu a
- výšku nájomného

Nájomca má nielen právo užívať prenajatý byt, ale aj spoločné priestory a zariadenie bytu. Toto právo je súdne vymáhateľné.

II. Platenie nájomného

Povinnosť platiť nájomné vzniká so vznikom nájmu t.j. od uzavretia nájomnej zmluvy a končí zánikom nájmu bez ohľadu na to, kedy došlo k nasťahovaniu či vyprataniu bytu. V prípade, že byt je v spoločnom nájme manželov, sú spoločne pasívne legitimovaní k žalobe o platenie nájomného a úhradu za užívanie bytu obaja manželia. Spoločný nájom bytu manželmi môže vzniknúť po uzavretí manželstva. Zo zákona vznikne aj v prípade, keď nájom bytu uzavrie len jeden z manželov. Nájomné a úhradu za služby sú povinní platiť spoločne a nerozdielne. Tento inštitút je spoločný tak pre družstevné ako aj nedružstevné byty.

Splatnosť nájomného si zmluvné strany dojednávajú väčšinou v nájomnej zmluve. V prípade, že nie je dohodnutá splatnosť nájomného, zákon určuje, že sa nájomné platí z poľnohospodárskych alebo lesných pozemkov polročne pozadu 1. apríla a 1. októbra, pri nájme bytu alebo iných nájmoch mesačne pozadu.

III. Prechod nájmu bytu

Problematika prechodu nájmu bytu v prípadoch úmrtia nájomcu resp. úmrtia jedného z manželov alebo opustenia spoločnej domácnosti je upravená v ust. **§ 706 až § 709 Obč. zák.** Zákon v týchto prípadoch určuje, na ktoré osoby zo zákona prechádza právo nájmu. Z ust. **§ 706 ods. 1 Obč. zákonníka** vyplýva, že: „*Ak nájomca zomrie a ak nejde o byt v spoločnom nájme manželov, stávajú sa nájomcami jeho deti, vnuci, rodičia, súrodenci, zať a nevesta, ktorí s nim žili v deň jeho smrti*“.

v spoločnej domácnosti a nemajú vlastný byt. Nájomcami sa stávajú aj tí, ktorí sa starali o spoločnú domácnosť zomretého nájomcu alebo na neho boli odkázaní výživou, ak s ním žili v spoločnej domácnosti aspoň tri roky pred jeho smrťou a nemajú vlastný byt.“

IV. Zánik nájmu bytu

Z hľadiska aplikácie zákona a právnej istoty nájomných vzťahov je dôležité vymedzenie spôsobov zániku nájmu bytu, nakoľko zákon vychádza zo zásady, že nájom bytu je chránený. **Nájomný vzťah k bytu môže zaniknúť:**

- písomnou dohodou uzavretou medzi prenajímateľom a nájomcom bez akéhokoľvek dôvodu (v dohode musí byť presne určené, k akému dátumu nájom zaniká)
- písomnou výpoveďou, ktorú môže dať nájomca, ako aj prenajímateľ, pričom prenajímateľ môže dať výpoveď len z dôvodov taxatívne(presne) vymedzených v ust. § 711 Obč. zákonníku,
- uplynutím dojednanej doby, ak ide o nájom dojednaný na dobu určitú,
- smrťou nájomcu, ak jeho práva neprešli na iné osoby (problematika upravená v III. časti)

Dohoda prenajímateľa a nájomcu o zániku nájmu bytu je **dvojstranný právny úkon**, konkludentné chovanie nájomcu bytu (t.j. jeho odsťahovanie sa z bytu) samo o sebe zánik nájmu bytu nespôsobí. Rovnako ani písomné vyhlásenie nájomcu, že byt opúšťa, určené inému než prenajímateľovi, nie je návrhom na dohodu o skončení nájmu, ani výpoveďou z nájmu bytu. Výpoveď nájmu bytu musí byť vždy písomná , aj keď samotná nájomná zmluva nemá písomnú formu a musí byť doručená druhej zmluvnej strane. Výpovedná lehota začína plynúť po doručení výpovede.

V. Výpoveď nájmu bytu

Výpoveď z nájmu bytu je jednostranným hmotnoprávnym úkonom prenajímateľa voči nájomcovi a musí v nej byť uvedené:

- lehota, kedy má nájom skončiť
- presný dôvod výpovede

Zákon výslovne upravuje dĺžku výpovednej lehoty len vo vzťahu k výpovedi, ktorú podáva prenajímateľ. Výpovedná lehota je **3 mesačná** a začína plynúť prvým dňom mesiaca nasledujúceho po mesiaci, kedy bola nájomcovi doručená výpoveď (napr. ak bola výpoveď doručená 10. mája, výpovedná lehota začína plynúť 1. júna)

Ako bolo vyššie uvedené, zákon taxatívne vymedzuje dôvody, z akých dôvodov môže dať prenajímateľ výpoveď nájomcovi:

- prenajímateľ potrebuje byt pre seba, manžela, svoje deti, vnukov, zaťa, nevestu alebo svojich rodičov či súrodencov
- ak nájomca prestal vykonávať prácu, na ktorú je nájom služobného bytu viazaný
- nájomca alebo ten kto je členom jeho domácnosti, hrubo poškodzuje prenajatý byt, jeho príslušenstvo, spoločné priestory alebo spoločné zariadenia v dome alebo sústavne narušuje pokojné bývanie ostatných nájomcov alebo vlastníkov bytov, ohrozuje bezpečnosť alebo porušuje dobrá mravy v dome,
- nájomca hrubo porušuje svoje povinnosti vyplývajúce z nájmu bytu najmä tým, že nezaplatil nájomne alebo úhradu za plnenia poskytované s užívaním bytu za dlhší čas ako tri mesiace, alebo tým, že prenechal byt alebo jeho časť inému do podnájmu bez písomného súhlasu prenajímateľa,
- nájomca využíva byt bez súhlasu prenajímateľa na iné účely ako na bývanie.

Neplatnosť výpovede môže nájomca napadnúť na súde, a to v lehote 3 mesiacov odo dňa doručenia výpovede. Uplynutie tejto lehoty má za následok platnosť výpovede.

5. Základná úprava ochrany ľudských práv

I. Čo sú ľudské práva?

Ľudské práva možno charakterizovať ako základné práva a slobody, ktoré patria každému človeku od narodenia bez ohľadu na jeho rasu, pohlavie, etnickú, národnostnú alebo štátnu príslušnosť. Ľudské práva sú **neodňateľné** (nikoho nemožno týchto práv pozbaviť), **nescudziteľné** (nemožno ich previesť na iného), **nepremičateľné** (ich trvanie je počas života človeka neobmedzené) a **nezrušiteľné** (existujú nezávisle od vôle zákonodarcu. Dodržiavanie a efektívna ochrana ľudských práv patrí k základným črtám demokratického a právneho štátu.

Medzi relevantné medzinárodné právne dokumenty v oblasti ľudských práv univerzálnej povahy patria najmä dve medzinárodné zmluvy, ktoré sa týkajú ľudských práv, prijaté v roku 1966 na pôde Organizácie spojených národov. Jedná sa o **Medzinárodný pakt o občianskych a politických právach**, ktorý upravuje ľudské práva prvej generácie (občianske a politické práva) a **Medzinárodný pakt o hospodárskych, sociálnych a kultúrnych právach**, ktorého predmetom sú ľudské práva druhej generácie (hospodárske, sociálne a kultúrne práva). Oba dohovory začali platiť v roku 1976 a zaväzujú tie štáty, ktoré ich ratifikovali. Medzi ďalšie dôležité dokumenty, ktoré upravujú špecifické oblasti ľudských práv patria **Európska sociálna charta** z roku 1961, ktorá zakotvuje široký okruh sociálnych práv dôležitých pre pracovné právo, **Dohovor o právach dieťaťa** z roku 1980 a **Dohovor o zrušení všetkých foriem rasovej diskriminácie** z roku 1965.

Základom európskeho systému ochrany ľudských práv je činnosť Rady Európy, ktorá vznikla v roku 1949. Pod jej záštitou bol v roku 1950 podpísaný Európsky dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd. Tento dohovor vytvoril štandard ochrany základných ľudských práv v štátoch, ktoré sú členmi Rady Európy. Vzhľadom na to, že SR je zmluvnou stranou tohto dohovoru a jej jedenástich dodatkových protokolov, predstavuje tento dohovor súčasť nášho právneho poriadku. Dohovor má prednosť (okrem iného) aj pred aplikáciou Občianskeho zákonníka. Spory týkajúce sa dodržiavania dohovoru rieši a rozhoduje Európsky súd pre ľudské práva v Štrasburgu, na ktorý sa môžu po vyčerpaní dostupných vnútroštátnych prostriedkov nápravy obrátiť aj jednotlivci.

Formálne vyjadrenie ľudských práv na pôde Európskej únie priniesla až Zmluva o Európskej únii z roku 1992 a Charta základných práv Európskej únie z roku 2000. Osobitným orgánom Európskej únie v oblasti ochrany ľudských práv je od roku 2007 Agentúra Európskej únie pre ľudské práva so sídlom vo Viedni.

II. Ľudské práva a Verejný ochranca práv

V právnom poriadku Slovenskej republiky je základom právnej úpravy ľudských práv Ústava Slovenskej republiky č. 460/1992 a ústavný zákon č. 23/1991 Zb. ktorým sa uvádza Listina základných práv a slobôd ako ústavný zákon Federálneho zhromaždenia Českej a Slovenskej Federatívnej Republiky.

Systém ochrany ľudských práv v Slovenskej republike okrem všeobecných súdov zabezpečujú najmä: verejný ochranca práv, prokuratúra a ústavný súd.

Verejný ochranca práv je konštituovaný ako orgán ochrany subjektívnych práv. Pôsobnosť verejného ochrancu práv nie je zameraná na ochranu právneho poriadku Slovenskej republiky, ale na ochranu subjektívnych práv, na ochranu základných práv a slobôd fyzických osôb a právnických osôb pred takým konaním, rozhodovaním a nečinnosťou orgánov verejnej správy, ktoré je v rozpore s právnym poriadkom alebo s princípmi demokratického a právneho štátu.

Na verejného ochrancu práv sa môže obrátiť každý, kto sa domnieva, že pri konaní, rozhodovaní alebo nečinnosti orgánu verejnej správy (orgány štátnej správy, územnej samosprávy a pod) boli porušené základné práva a slobody v rozpore s právnym poriadkom alebo princípmi demokratického a právneho štátu.

Verejný ochranca práv koná na základe podnetu alebo z vlastnej iniciatívy s cieľom zamedziť porušovaniu základných práv a slobôd. Podnet možno podať písomne, ústne do zápisnice,

telegraficky alebo elektronickou poštou. Musí byť z neho zrejmé, akej veci sa týka a čoho sa podávateľ podnetu domáha. Podaný podnet nepodlieha úradnej kontrole.

Verejný ochranca práv podaný podnet preskúma a v prípade, ak zistí, že konaním, rozhodovaním alebo nečinnosťou orgánu verejnej správy boli porušené základné práva a slobody, výsledky prešetrenia spolu s návrhom opatrení oznámi orgánu verejnej správy. Ten je povinný v lehote do 30 dní odo dňa doručenia oznámenia vykonať navrhované opatrenia alebo písomne oznámiť verejnému ochrancovi práv svoje stanovisko. Ak verejný ochranca práv nebude súhlasiť so stanoviskom orgánu verejnej správy alebo prijaté opatrenia bude považovať za nepostačujúce, upovedomí o tom orgán nadriadený orgánu verejnej správy, proti ktorému podnet smeruje, ak takého orgánu niet, vládu Slovenskej republiky.

Pri prešetrovaní podnetu má verejný ochranca práv právo požadovať od orgánov verejnej správy, aby mu v požadovanom rozsahu poskytli súčinnosť. Na základe toho je oprávnený vstupovať do objektov verejnej správy, vyžadovať potrebné spisy a doklady, klásť otázky zamestnancom verejnej správy a hovoriť aj bez prítomnosti iných osôb s osobami, ktoré sú zaistené v miestach kde sa vykonáva väzba, trest odňatia slobody, ochranné liečenie, ústavné liečenie alebo aj v celách policajného zaistenia.

Ak sa výsledkami prešetrenia nepreukáže porušenie základných práv a slobôd, verejný ochranca práv o tom písomne upovedomí podávateľa podnetu a orgán verejnej správy proti postupu, rozhodnutiu alebo nečinnosti ktorého podnet smeroval.

Verejného ochrancu práv volí Národná rada Slovenskej republiky na obdobie piatich rokov z kandidátov, ktorých jej navrhne najmenej 15 poslancov NRSR. Do tejto funkcie môže byť zvolený občan slovenskej republiky ktorý je voliteľný za poslanca NRSR a v deň voľby dosiahol vek 35 rokov. Dôležitou podmienkou je, že kandidát nesmie byť členom politickej strany ani politického hnutia. V súčasnosti je verejným ochrancom práv p. JUDr. Jana Dubovcová a jej kancelária sídli na adrese Nevädzová 5, 821 01 Bratislava Ružinov (korešpondenčná adresa: P.O.BOX 1, 820 04 Bratislava).

6. Poskytovanie právnej pomoci

I. Všeobecne o Centre právnej pomoci

Centrum právnej pomoci je štátna rozpočtová organizácia zriadená Ministerstvom spravodlivosti SR na základe zákona č. **327/2005 Z.z. o poskytovaní právnej pomoci osobám v materiálnej núdzi**.

Zmyslom práce centra je poskytovať kvalitnú a komplexnú právnu pomoc vo vymedzených oblastiach ľuďom, ktorí nemôžu využívať právne služby v dôsledku nedostatku finančných prostriedkov a majetku.

II. Právna pomoc centra

Centrum vykonáva nasledovné formy právnej pomoci:

- právne poradenstvo (konzultácie)
- mediáciu (mimosúdne riešenie sporov)
- spísanie podania na súd (príprava návrhov, žalôb a pod.)
- zastupovanie pred súdom
- vykonávanie úkonov súvisiacich s vyššie uvedeným a úplné alebo čiastočné uhrádzanie nákladov s tým spojených.

Centrum poskytuje svojim klientom právnu pomoc tak vo vnútroštátnych ako aj v cezhraničných sporoch. Vo vnútroštátnych sporoch je poskytovaná právna pomoc v nasledovných oblastiach:

- občianskoprávne (spory týkajúce sa nájmu bytu, vysporiadania bezpodielového spoluvlastníctva manželov, nezaplatenia pôžičky, ochrana spotrebiteľa a iné)
- rodinnoprávne (platenie výživného, výška výživného, zverenie dieťaťa do výchovy a iné)
- pracovnoprávne (neplatnosť výpovede, diskriminácia na pracovisku a iné)
- obchodnoprávne (spory z úverovej zmluvy s bankou a iné)

- v konaní pred súdom v správnom súdnictve (pri nečinnosti správneho orgánu a iné)
- v konaní pred Ústavným súdom Slovenskej republiky

Centrum právnej pomoci poskytuje právnu pomoc bez finančnej účasti klienta prípadne s jeho finančnou účasťou vo výške 20-tich % právneho zastúpenia v závislosti od splnenia taxatívne stanovených podmienok.

Právo na poskytnutie právnej pomoci bez finančnej účasti má ten, kto spĺňa súčasne tri podmienky:

- nachádza sa v stave materiálnej núdze (finančný príjem nedosahuje 1,4 násobok sumy životného minima a využívanie právnych služieb si nemožno zabezpečiť iným majetkom)
- nejde o zrejmu bezúspešnosť sporu (Centrum posúdi právny prípad z hľadiska jeho úspešnosti, preskúma uplynutie zákonných lehôt alebo existenciu resp. hodnovernosť dôkazov)
- hodnota sporu prevyšuje hodnotu minimálnej mzdy stanovenej zákonom- splnenie tejto podmienky sa žiada v sporoch, ktorých hodnotu je možné vyčíslieť a táto hodnota prevyšuje sumu minimálnej mesačnej mzdy

Právo na poskytnutie právnej pomoci s finančnou účasťou 20% trov právneho zastúpenia prichádza do úvahy v prípade súčasného splnenia troch podmienok:

- príjem klienta presahuje 1,4- násobok sumy životného minima a súčasne nepresahuje 1,6-násobok uvedenej sumy a nie je možné zabezpečiť si využívanie právnych služieb svojím majetkom
- nejde o zrejmu bezúspešnosť sporu
- hodnota sporu prevyšuje hodnotu minimálnej mzdy ustanovenej zákonom

Splnenie týchto podmienok posudzuje centrum vždy pred samotným poskytnutím právnej pomoci.

III. Postup ako požiadať o právnu pomoc

Žiadosť o poskytnutie právnej pomoci podáva klient písomne na predpísanom tlačive jeho zaslaním na poštovú adresu niektorej z kancelárií centra (Bratislava, Košice, Banská Bystrica, Žilina, Prešov, Lipt. Mikuláš, Tvrdošín, **Humenné**, Hlohovec, Nitra, Svidník a v Trenčíne). Podanie žiadosti nie je spoplatnené. Všetky doklady (ako napr. potvrdenie o príjme zo závislej činnosti, potvrdenie od zamestnávateľa, potvrdenie zo Sociálnej poisťovne o výške dávok v nezamestnanosti resp. nemocenského poistenia, potvrdenie o výške dôchodkového poistenia, kópia podaného daňového priznania a iné)potrebné na predloženie k žiadosti nesmú byť staršie ako tri mesiace.

Najbližšie centrum právnej pomoci sa na východnom Slovensku nachádza v 30 km vzdialenom meste Humenné na ulici Mierová 4, tel. č.: 057/24 200 11

IV. Advokátska kancelária

Požiadat' o právnu pomoc je rovnako možné aj v ktorejkoľvek Advokátskej kancelárii. Poskytovanie právnej pomoci u advokáta je spoplatňované v zmysle Vyhlášky o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb č. 655/2004 Z.z.. Predmetná vyhláška upravuje spôsob určenia a výšku odmeny, náhrady hotových výdavkov, straty času advokáta za právne služby poskytované klientom. Odmena advokáta sa určuje na základe dohody medzi advokátom a jeho klientom tzv. zmluvná odmena.